

Львівський державний університет внутрішніх справ

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ У КРИЗОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Збірник тез
III Всеукраїнської
науково-практичної конференції

19 жовтня 2018 року

Львів

УДК 159.942.5;159.98.+316.613.5
П86

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 1 жовтня 2018 р. № 2)

Упорядник – **Н. М. Бамбурак**
кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри психології діяльності в особливих умовах
факультету № 7 Львівського державного університету внутрішніх справ

Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві /
П86 збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(19 жовтня 2018 року) / упор. Н. М. Бамбурак. Львів: ЛьвДУВС,
2018. 448 с.

Збірник містить тези доповідей та повідомлень учасників
III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психічне здоров'я
особистості у кризовому суспільстві», яка відбудеться 19 жовтня 2018 року
у Львівському державному університеті внутрішніх справ.

У публікаціях українських учених та молодих науковців розкрито ак-
туальні проблеми психічного здоров'я особистості сьогодення, а та-
кож задіяння й реалізації інноваційних методів та технологій щодо його
збереження у кризовому суспільстві.

Опубліковано в авторській редакції.

УДК 159.942.5;159.98.+316.613.5

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2018

М. С. Барчій,
старший викладач
(Мукачівський державний університет),
Т. Ю. Ямчук,
кандидат психологічних наук,
старший викладач
(Мукачівський державний університет)

УМОВИ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасність вимагає переосмислення вимог до професіоналізму й компетентності фахівців, особливо рівня їхньої психологічної підготовки. Це вимагає оптимізації психологічної підготовки фахівців, формування їх психологічної культури.

У сучасних дослідженнях психологічна культура представлена як:

- частина загальної культури, що сприяє адекватній взаємодії з навколишнім світом (К. Абульханова-Славська, А. Асмолов, І. Дубровіна, О.Мотков);
- самостійний психологічний феномен, що дозволяє людині будувати відносини з світом в широкому значенні слова, з самим собою та іншими (Л. Колмогорова, В. Семикін);
- особистісне утворення, що піддається постійним змінам ззовні, і відображає індивідуальність його носія (М. Бахтін, М. Мамардашвілі).

На думку дослідників, професійно-психологічна культура особистості визначається сукупністю об'єктивних та суб'єктивних критеріїв, із яких системоформуючим виступає ціннісне відношення до іншої людини («друго-домінантність»). Це засіб звернення до людини, розуміння її внутрішнього «діалогу», включення та участь в ньому, що потребує певних схем мислення та комунікативних навичок [3].

У своєму дослідженні В. Рибалка зазначив, що в ієрархічному плані психологічна культура включає і підпорядковує всі види засвоєння психологічного знання, що може бути представлено у наступній схемі.

Психологічна поінформованість – психологічна обізнаність – психологічна освіченість – психологічна компетентність – психологічна майстерність – психологічне мистецтво – психологічна культура [2].

Поняття психологічної культури визначається як центральна складова загальної культури особистості – це цілісна, імперативна її властивість, що базується на усвідомленні особистістю своєї цінності у суспільстві та у власній самооцінці, яка розвивається в процесі пізнання, засвоєння, зберігання, володіння, творення і використання нею психологічних знань, умінь, навичок, що мають пріоритетне значення в ієрархії усіх існуючих культурних і природних, духовних і матеріальних цінностей.

В рамках досліджень, спрямованих на вивчення психологічної культури в контексті професійної підготовки і діяльності фахівців, особлива увага звертається на аналіз особистісних змін, розвиток психічних процесів, формування індивідуального стилю діяльності в процесі професіоналізації або спеціально організованого педагогічного процесу (спецкурсів або тренінгів емпатії, комунікативних здібностей і так далі), що передбачає широкий спектр діяльності, інтегровану і координовану систему всієї виховної роботи у вищих навчальних закладах. Даний підхід передбачає зведення психологічної культури особистості до творчо-професійної діяльності, формування і вдосконалення таких психічних процесів (мислення, пам'ять, відчуття) або особистісних властивостей і якостей, умінь, які впливають на всю життєдіяльність людини, у тому числі й професійну. В рамках цього напряму створена величезна кількість моделей фахівців, яка трактувалася як сукупність професійно-діяльнісних вимог, відповідність яким вважалася кінцевою метою навчання і виховання у закладі вищої освіти, а також було основою для атестації кадрів.

Психологічна культура, як психічне утворення особистості містить основні компоненти міжособистісних взаємодій в освітньому і професійному середовищі; має ієрархічну багаторівневу побудову й багатокомпонентний склад; дозволяє

виявляти особливості сприйняття іншого суб'єкта, глибину розуміння його дій, адекватність знань про нього, характер переживань, пов'язаних з іншою людиною, а також виховувати уміння спілкуватися, співпрацювати й продуктивно робити спільну справу. Дослідники вважають, що психологічна культура – це інтегральна характеристика особистості, соціокультурне надбання, яке виявляється в способах життєдіяльності і взаємодії зі світом та охоплює зміст ставлення до себе й інших людей. Психологічну культуру варто розглядати з позицій системного підходу як ієрархічне системне утворення у контексті соціальної взаємодії людей. Треба враховувати, що психологічна культура є результатом не тільки соціалізації особистості, але й виховання не тільки освіченого, а й культурного фахівця, здатного до великої внутрішньої роботи над собою, роботи з поєднання й гармонізації власних життєвих інтересів і потреб з інтересами навколишнього світу та соціуму.

Психологічна культура особистості фахівця – це здібність до свідомого засвоєння наукової інформації, цілеспрямованої самоорганізації поведінки та спілкування на виробництві, в навчальних групах, творчого виконання своєї професійної діяльності на основі правових, етичних і моральних установок.

Як підсумовують Л. Г. Подоляк і В. І. Юрченко, результатом формування психологічної культури особистості є позитивна зміна цілісного «Я» (трансформації «Я» як цілісного феномена): позитивна динаміка розвитку особистості і «Я-концепції», конструктивність стосунків і поведінки, гуманізація ціннісних орієнтацій, актуалізація особових ресурсів [1].

Психологічна культура сприяє:

- ґрунтовнішому усвідомленню своїх можливостей (інтелектуальних якостей, працездатності, комунікативних властивостей, характеру, темпераменту);

- кращому розумінню своїх бажань (потреб у самозбереженні, визнанні іншими людьми, самореалізації своїх здібностей);

- правильної організації свого навчання і праці, дозвілля й побуту;

– оптимальному регулюванню особистих і ділових взаємин з іншими людьми (батьками і дітьми, однолітками і співробітниками і т. д.).

Психологічна культура є інтеграцією психологічних якостей, властивостей, навичок, вмій і компетенцій професіонала.

У соціальному житті об'єктивними чинниками розвитку психологічної культури особистості є сім'я, інститут освіти та соціум, які впливають на становлення і розвиток психологічної культури особистості, обумовлюють процеси соціалізації та культуризації. Розвиток психологічної культури фахівця як системоутворюючого компоненту розвитку особистості включає комплекс спеціальних прагнень: тенденцій, потреб, мотивів, інтересів, орієнтацій, що усвідомлено розвиваються на основі властивих людині природних здібностей, а також набір відповідних цим прагненням і здібностям умінь і стійких навичок поведінки, що постійно проявляються і потребують самовдосконалення.

В науковій літературі неоднозначно визначається роль різних умов і чинників, які опосередковують розвиток психологічної культури фахівця. В той же час саме психологічна культура є провідним компонентом успішного входження фахівця в соціальне життя суспільства, становлення його як управлінця, організатора і учасника сучасних освітніх і виробничих систем.

Нами виділено наступні умови розвитку психологічної культури майбутнього фахівця:

1) організація спеціального, науково обґрунтованого психологічного навчання, що передбачає оволодіння ґрунтовними психологічними знаннями, вміннями й навичками, сприяння розвитку на цій основі психологічної грамотності, компетентності й культури;

2) формування позитивної мотивації до професійного самовдосконалення;

3) створення сприятливої атмосфери в процесі активного психологічного навчання, організація ефективної взаємодії учасників психологічної підготовки й засвоєння ними

форм, методів і прийомів ефективного професійного спілкування;

4) активне впровадження рефлексивних процедур в організацію навчально-пізнавальної діяльності, що забезпечує навчання студентів прийомам самоконтролю, саморегуляції, самооцінювання, самоаналізу тощо;

5) формування навичок саморегуляції, навичок ефективної комунікації за допомогою таких психологічних технологій як соціально-психологічний тренінг, тренінг особистісного зростання, імітаційні та рольові ігри, індивідуальне та групове консультування, психокорекція негативних психічних станів та властивостей.

Процес розвитку психологічної культури майбутнього фахівця передбачає надзвичайну роль психологічної служби, яка вирішує актуальні завдання сучасної освітянської галузі – оновлення змісту й форм навчально-виховного процесу, психологізація змісту професійної підготовки, підвищення психологічної культури майбутніх фахівців, викладачів, керівників освітніх закладів та захист психічного здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу.

Розвиток психологічної культури майбутнього фахівця базується на засвоєнні моральних цінностей, норм, ідеалів та еталонів емоційного ставлення студентів до майбутньої професійної діяльності, формуванні комунікативної компетентності. На основі розвиненої психологічної культури особистість гармонійно враховує як внутрішні потреби, інтереси, так і зовнішні соціальні вимоги до професійної діяльності.

Перспективні напрямки дослідження полягають у подальшому вивченні процесу формування психологічної культури студентів та розробленні корекційної програми з її розвитку.

---

1. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: підручник. К.: Каравела, 2011. 360с.

2. Рибалка В. В. Аксиологічні основи психологічної культури особистості: навч.-метод. посібник. Чернівці: Технодрук, 2009. 228 с.

Я. Р. Біленська,
кандидат економічних наук,
методист відділення організації навчання
(*Державна установа «Львівський навчальний
центр підготовки поліцейських»*)

ПОЗИТИВНА МОТИВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ЗАПОРУКА ЇХ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Поступовий перехід Національної поліції України до європейських стандартів діяльності, складна ситуація у сфері протидії кримінальним правопорушенням, особливо тим, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї та вибухівки, умисним убивствам, розбійним нападам, терористичним актам, загрозам кібербезпеці тощо, є тими сучасними викликами, що обумовлюють потребу в новій генерації поліцейських [2].

Разом з тим, в умовах сьогодення особливого значення набуває не лише професійна підготовка поліцейських, але і їх професійний розвиток та стимулювання діяльності.

Як зазначає С. П. Гіренко, службова діяльність працівників НПУ повинна супроводжуватися мотивацією з боку керівництва, адже поліцейські працюють в середовищі, насиченому протиборством, агресією та жорстокістю, маніпуляціями, іншими соціально непривабливими, небезпечними для життя і здоров'я стресовими чинниками, психоемоційним опором з боку правопорушників, підвищеними вимогами щодо дисциплінованості, законності службових дій, високою відповідальністю за недбалість та помилки [4]. Саме мотивація поліцейських з боку керівництва є рушійною силою зростання продуктивності праці як окремого працівника, так і ефективності діяльності підрозділів поліції в цілому.

Висока розумова працездатність – один з основних показників психічного здоров'я та важливий індикатор сприятливого функціонального стану організму в цілому [3]. Ефектив-

З М І С Т

Благуа Р. І.

Психічне здоров'я як складова національної безпеки сучасного українського суспільства.....3

Алмаші С. І., Дубюк В. Р.

Психологічні аспекти розвитку емоційної регуляції майбутнього вчителя початкових класів.....5

Андрушко Л. М.

Вплив жовтого кольору на психоемоційний стан дітей.....8

Андрушко Я. С.

Психологізм проблеми лідерства в керівній діяльності особистості.....14

Андрушко Я. С., Дуб І.

Психологічний аналіз синдрому хронічної травми.....16

Багрій В. В.

Роль професійно-психологічної спрямованості у структурі особистості студентів-психологів.....19

Базилевич А. Я., Сулятицький І. В.

Лікувально-психологічні ресурси реабілітації постраждалих у війні на сході України.....21

Барко В. І., Барко В. В., Остапович В. П.

Теоретичні основи тренінгу збереження психологічного здоров'я поліцейських Національної поліції України.....26

Барчі Б. В.

Психічне здоров'я безробітних: стан проблеми та шляхи вирішення.....31

Барчій М. С., Ямчук Т. Ю.	
Умови розвитку психологічної культури особистості майбутнього фахівця.....	35
Біленька Я. Р.	
Позитивна мотивація професійної діяльності поліцейських як запорука їх психічного здоров'я.....	40
Білозерська С. І.	
Психічне здоров'я як основа психологічного благополуччя особистості.....	42
Блажівський М. І.	
Особливості функціонування психіки типового засудженого пенітенціарної системи як «палаючий» в Україні напрям роботи зі збереження психічного здоров'я.....	47
Борець Т. О.	
Психічне здоров'я працівників правоохоронних органів.....	50
Борисюк О. М., Дрон Л. М.	
Вплив функціональних станів на психічне здоров'я та працездатність людини.....	53
Борисюк О. М., Феденяк Ю. І.	
Вплив насильства в сім'ї на психічне здоров'я дітей.....	58
Бохонкова Ю. О., Пліско В. В.	
Вплив сімейного насильства на психічний стан особистості.....	63
Бочелюк В. Й.	
Основи психологічного здоров'я практичного психолога.....	66
Бреус В. В., Лосієвська О. Г.	
Психічне здоров'я дитини як предмет психологічного дослідження.....	70
Бригадир М. Б.	
Використання арт-терапії у відновленні та збереженні психічного здоров'я особистості.....	74
Василець Н. М.	
Ознаки емоційного розуму: психологічний аспект.....	76

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>